

1981

საქართველოს
ბიბლიოთეკა

საქართველოს
ბიბლიოთეკა

ნაგადუღი

საშენებლო ქუჩის
მშენებლობისათვის

მთბრეგარი № 19-20. 1916 წ.

24 2

გაქვეყნებულია
გაზეთით

მედიკალი

წელიწადი მე-XII. №№ 19-20 ოქტომბერი, 1916 წ.

საქართველოს
მედიკალი
გაზეთი

242

მხიარულობენ.

საქართველოს სსრ-ის
თბილისი
საქართველოს
მედიკალი

შ ი ნ ა ა რ ს ი:

I— მხიარულობენ — სურათი.	1
II— შემოდგომა, — ლექსი დ. ელიოზიშვილისა.	3
III— კინკაბიკი, — ლეო ქიაჩელისა.	5
IV— სწავლა ღუნის ძალაა, — აქარაში გაგონილი ზღაპარი, ჩაწე- რილი ნიკიფორე გეგელიას მიერ.	14
V— წყარო, — ლექსი გიგო თეძმისხვეელისა.	21
VI— გუგულის სიმღერები, — თარგმანი დიომიდესი	42
VII— სამხეტეში, — თეთრი დათვი, — ვერშინინისა, თარგმანი მარიამ გარიყულისა.	26
VIII— ინდის ხურმა, — ნ — ისა	37
IX— გასართობი: — აკროსტიხი, სიტყვა-მარცვალ-სსოებით ვარჯი- შობა, რებუსი და აღსნა.	39

შემოდგომა

G

 ას ღრუბელი შეეპარა,—
 დაგვაფრქვია ცრემლი მწარე;
 სემ ფოთლები გადმოყარა.
 გადუვითლდა არე-მარე.

ვენახებში ქალი, კაცი,
 თვის ზაწაწა ბავშვებითა,
 ტრიალებენ, ეურძენს ჰკრეფენ,—
 სახლში მოაქვთ კოდრებითა.

უძველესელ კაკლის სეზე
 ჩვენი ჰერტრე ჩამოჟდარა;
 კაკალს ბერტუვს... დიდი საღებო
 უტეაშუნებს წარა-მარა.

ფრინველთ გუნდი უცხოეთს
 გაიწვია ამა დრომა;
 მერცხლებმა ცით გადმოკეძხეს:
 შემოდგომა!... შემოდგომა!...

დ. ელიოზაშვილი

ჭინკა-პიჭი

ინკა-ბიჭის ნამდვილი სახელი სანდრო იყო. მაგრამ ამ სახელით მას არავინ იცნობდა. მისთვისაც რომ დაეძახნა ვინმე „სანდრო“—ო, ზასუსს არ გასაცემდა. ეს იმიტომ, რომ მეტსახელისთვის ჭკონდა ჭინკა-ბიჭს შეწვეული

ეური და თავისი ნამდვილი სახელი არც კი ახსოვდა. მთელ სოფელში დედამამამ და მასლობელმა ნათესავეებმა თუ იცოდნენ მისი ნამდვილი სახელი, თორემ სხვამ არავინ... ჭინკა-ბიჭი კი ყველამ იცოდა,—მის აშბავს სად არ იტეოდნენ სოლმე? შორეული, ძალიან შორეული სოფლის გოგობიჭებისთვის რომ გეკითხათ:

—იცნობთ ჭინკა-ბიჭს?—ისინიც კი მოგიგებდნენ:

—ჭინკა-ბიჭს როგორ არ ვიცნობთ?.. გუშინ აქ იყო: ცხენზე იჯდა და დააჭენებდა!

მაგრამ ეს რაა!! ჭინკა-ბიჭი რომ ცხოვრობს, იმ სოფლის ჭაღებისკენ რომ გაგესეირნებიათ და გეკითხათ მათთვისაც:

—ჭაღებო, იცნობთ თუ არა ჭინკა-ბიჭს?—ჭაღებიც უთუოდ გაიზასუსებდნენ:

— ჭინკა-ბიჭს როგორ არ ვიცნობთ?.. გუშინ აქ იყო: ცხენზე იჯდა და დაატყენებდა!..

მაგრამ ეველასე უფრო კარგად ჭინკა-ბიჭის სოფლის ნახირი იცნობდა. განსაკუთრებით ცხენებმა და მათ შემდეგ კაბეჩებმა იცოდნენ, თუ რა ცელქი და დაუდევარი ბავშვი იყო ჭინკა-ბიჭი... ამათ არ უყვარდა იგი, თავი მობეზრებული ჭქონდათ მისგან, და რომ შესძლებოდათ, ვინ იცის, რას არ დამართებდნენ მას. ამიტომაც ცხენებისა და კაბეჩებისათვის არც უნდა გვეითხა ჩვენი ცელქი ბიჭის ამბავი, თორემ გაგიწურებოდნენ და შემოგიტყუებდნენ:

— ჭინკა-ბიჭიო?! მისი მეგობარი სომ არა ხარ, რომ კითხულობ?.. ის ავაზაკია და დაუნდობელი! მისგან ქვეყანას მოსვენება არა აქვს! საცემი ბავშვია!..— გაჯავრებით გიხასუხებდნენ ცხენები და კაბეჩები.

— კი, კი!.. საცემია ჭინკა-ბიჭი, საცემი!..— აჭეუვებოდნენ მათ მინდორზე შორი-ახლო მდგარი ხეები. — სულ დაგვიტყურობს ტოტები, შტოები!.. ეს სახრე მინდაო, ეს შეილდ-ისარიო! გაგაწუღა იმ ცელქმა, იმან!!

მართლაც ბევრნი ეძღუროდნენ ჭინკა-ბიჭს და სამართლიანადაც ეძღუროდნენ! მისი ოინებისთვის ვისა სცალოდა მანცა-დამანცა? ეველას თავისი საქმე აქვს, თავისი მოვალეობა აწევს, და, მსოფლივ ჭინკა-ბიჭია უსაქმო, წეს-რიგის დამრღვევი!.. მაშ, მოცლილობით კი არ მოსდის სოფლის ნახირს, რომ მინდორში იმეოფება და ბაღასობს:— ძროხა გინდა თუ ხარი, ცხენი თუ კაბეჩი, ეველა თავისებურად ემსახურება ოჯახისა და სოფლის კეთილდღეობას, და ტყუილად ნურავინ იფიქრებს: ესაო და, რაკი მინდვრად არის ჰორუტყვი, უთუოდ უსაქმოა, და, მოდი, ერთი მისით თავს გავიროთბო!

ჭინკა-ბიჭი ამ მხრით შეუსმენელი ბავშვი იყო. გავიდოდა მინდვრად თუ არა, ისეთს დაჭკიენებდა, რომ გვეზიებოდა,

ეს არის ვიღაც საშინელი არსება საომრად მოვიდა. მისი მჭექარე სმისაგან არე-მარე უმაღლე მიუყნებოდა. მხოლოდ ცელქი მდინარის ჰირი-ჭალები გაიხმაზრებდა:

— ჭინკა-ბიჭი მოდის! ჭინკა-ბიჭი მოდის!.. სეირს ვუუ-როთ!.. აბა, ახლა სეირს ვუუროთ!

მინდორზე მობალასე ნახირი კი შეკრთომით თავს მალ-ლავ ასწევდა და ჭინკა-ბიჭისკენ მოიხედავდა:— ჩვენსკენ სომ არ მოდისო.— როგორც კი დარწმუნდებოდა, რომ ჭინკა-ბიჭი სწორედ მისკენ მიდიოდა, ფრუტუნით გაიფანტებოდა... ზან-ტი კაძეებიც კი იკადრებდნენ გაქცევას; თორემ ცხენები სულ ჭიხვინ-ხიხვინით გადაირბენდნენ მინდორს და ტყეს შეაფა-რებდნენ თავს.

სასაცილო კი იყო, რომ ციდასოდენა ბიჭუნია შიშის ზარსა სცემდა უშველებელ, დიდრონ ოთხფეხა ჰირუტუვთ; მაგრამ რა ექნათ ამ საცოდავებს, როცა ჭინკა-ბიჭი ნამდვილ ჭინკად ევლინებოდა მათ და სიცოცხლეს უმწარბებდა?.. განსაკუთრებით ცხენებმა იცოდნენ, რომ თუ რომელსამე მათგანს იხე-ლებდა ცელქი, მაშინვე ზურგზე მოექცეოდა და მანამდის ატა-რებდა ჭინებით, სანამ არ გაგუდავდა და არ მოქანცავდა!

კი, ნამდვილი ჭინკა იყო ჭინკა-ბიჭი: გარეგნობითაც კი ჭკავდა ჭინკას,— ჰატარა იყო, მარღვიან-ნაკვითიანი, მარდი, გამხედავი და დაუცხრომელი! ჰატარა, შავი თვალები ისე უნა-თებდა მზისაგან შერუჯულ სახეზე, ერთმანეთში შერეულ წარბებ ქვეშ, რომ ჰირველსავე შესედვასე მიხვდებოდი, თუ რაც ბრძანდებოდა ჭინკა-ბიჭი! ტოლ-მეგობრებსაც კი ეშინო-დათ მისი, რადგან მოჩნუბარი იყო და ისეთი სარმები იცოდა, რომ მოზრდილსაც კი გაუჭირდებოდა მასთან გასწორება.

**

როცა სოფელში ბევრი იყო ცხენი, ჭინკა-ბიჭიც ბედნიე-რი იყო და კმაყოფილი:— გავიდოდა მინდვრად, აარჩევდა უკუ-

თესს, თავისი ღვედის გრძელი ქაძრის ერთ წვერს ლაგამად მიუძარუშებდა ძირა-ლაფშზე, მეორეს კი სელში დაიჭერდა; შემდეგ წაიუვანდა ცხენს, დააუენებდა სადმე მოსერსებულ ადგილას—ჯირკვთან ან ამოწეული მიწის კიდეცთან, რომ შეჯდომა არ გასჭირვებოდა, თვალის დასამსხამებაზე ზურგზე მოექცეოდა და მთელი დღის განმავლობაში სან აღმა დაჭქროდა, სან დაღმა..

მაგრამ მას შემდეგ, რაც ომი დაიწყო და ქვეყანა შეინძრა, სოფელი ცხენებისაგანაც ისე დაცალიერდა, როგორც მამაკაცებისაგან.—მოვიდნენ მთავრობის კაცები, ასწერეს სოფლის ცხენები, და რომელიც კი ცოტად მაინც ვარგოდა ომის საჭიროებისათვის—წაიუვანეს.—ასლა მინდორზე ფაშატიანი, უშნოდ გაბერილი ჭაკების გარდა ერთი სეირიანი ლაფშა არ მოიპოვებოდა. ჩამოჭეარა უურები ჭინკა-ბიჭმა. თუშცა, მართალია, წინად ხანდასან კი უუვარდა კამეჩზე ჯდომა, მაგრამ ამას მაშინ სჩადიოდა, როცა ცხენი მოსწეინდებოდა, ან ახრად მოუვიდოდა რომელიმე კამეჩის გაწვალევა, თორემ თავის დღეში ვერც კი წარმოიდგენდა, რომ ცხენის მაგიერობას კამეჩი გაუწევდა. მაგრამ ბოლოს-დაბოლოს იძულებული შეიქნა ბედს შერიგებოდა და ცხენოსნობის ქინი დროებით მაინც კამეჩებზე ჯდომით მოეკლა.

ერთხელ, ნაშუადღევს სახრით სელში კამეჩის ზურგზე შესკუშებული ჭინკა-ბიჭი მდინარის გაუოლებასე დადიოდა. ცხელოდა. საცოდავი ჰირუტევი ორნაირად იტანჯებოდა:—სიცხისა და უაზრო სექიალისაგან; ნესტოებს ჰბერავდა, სენეშიდა, ეურნებოდა ჰატარა მწვალებელს, მაგრამ ვერას სდებოდა. ჭინკა-ბიჭი სან ერთ გვერდზე გადაჭკრავდა სახრეს, სან მეორეზე, სან აქეთ ატრიალებდა, სან იქით, და თან ისე არსეინად ღიდინებდა, თითქო სიამოვნებდა კამეჩის წვალებით, თითქო დასცინოდა კიდეცა ჰირუტევს.

კამეჩი დიდად მომთმენია. თუ ძალიან არ გაბაჯავრე, სულ გემორჩილება. სწილოსა ჰგავს; მაგრამ, თუ ერთხელ გაბრახდა, საშინელია: არ დაგინდობს.—ჩვენს ჭინკაბიჭს კი ისე ეგონა, რომ თუ ერთხელ და ორხელ დაიოღია კამეჩი თავის ნებაზე, კვლავად დაიოლებდა და ისე ატრიალებდა ამ სიცხე-პაპანაქებაში, როგორც მოესურვებოდა. მაგრამ შესცდა. კამეჩმა მოთმინება დაჰკარგა. შეინძრა არა-ჩვეულებრივად და ჭინკა-ბიჭი კარგა მაგრად შეაქანა ზურგზე. უური არ ათხოვა არც მის ბრძანება-ევირილს: გადაუხვია გზიდან და მდინარისკენ გასწია.

—ლომავე, რას ჰბედავ ამას?.. მობრუნდი, გეუბნები!—სასრის გადაკვრით დასწევილა ჭინკა-ბიჭმა. მაგრამ ლომას თითქო არც გაეგონოს და არც მოხვედროდეს სახრე. სირბილით მივიდა კარგა მაღალ ნაპირთან და გადაეშვა ჰირდა-ჰირ წყალში! იმ ადგილას მდინარეს ღრმა გუბე ჰქონდა გაკეთებული, და ჭინკა-ბიჭის კამეჩი აკი ამ გუბის შუა გულში შეიჭრა.

—ლომავე, ლომავე!.. საძაგელო, რას სჩადისარ!—იუვირა ჭინკა-ბიჭმა, მაგრამ... უმაღლე დამუწა ჰირი, რადგანაც წყალი შეესა სახეზე და კამეჩიდან გადმოვარდნილმა ზედი-ზედ რამდენიმეჯერ დაუვინთა. კიდევ მაღლობა ღმერთს, რომ ჭინკა-ბიჭმა ცურვა იცოდა, თორემ უთუოდ დაიხრჩობოდა. გაუსვა და გაუსვა ხელები, მეორე ნაპირზე დააპირა გასვლა; მაგრამ ტანსაცმელმა შეუკრა ხელები, თუ რა მოუვიდა,—იქნება დამდგარი წულის მიზეზიც იყო,—წინ ვერ წაიწია. შეშინდა.

—ვაიძე, მიშველეთ!—იკადრა ევირილი.—ვიდრჩობი, მიშველეთ!—ლომა კი ამ ღროს გუბის ღრმა შუა-გულიდან განსე გაწეულიყო და, ევლამდის წყალში ჩაწოლილი, ტანს იგრილებდა.

— მიშველეთ... ვაიმე! — განაგრძობდა ფართხალით უვირილს შემინებული ჭინკა-ბიჭი და რაც ღონე ჰქონდა მუშაობდა ფეხებით და ხელებით. მაგრამ გაპკონი და მომშველი არავინ აღმოჩნდა. კარგა ხნის წვალებისა და ცურვის შემდეგ, როგორც იქნა, კამეჩაშდის მიაღწია.

— უსინიდისო ლომაჲ, მიშველე! — უთხრა და ფეხები მოიკიდა მის ზურგზე. ლომამ შეავლო თვალები წვალში ამოვლებულ, ქათამს დამსგავსებულ ჭინკაბიჭს და, რომ დაინახა შემინებული, ფერწასული ბავშვი, შეეცოდა: არ დაინძრა ადგილიდან, მისცა საშუალება მის ზურგზე გამაგრებულიყო შესასვენებლად. მხოლოდ კი დაიფრუტუნა ერთი, თითქო ეს უთხრა:

— იცემე შენცა, თუ როგორია წვალება!.. მოგწონს?.. კვლავად ხომ ვერ გაბედავ ახირებას?..

სწორედ ამ დროს ნაპირზე ვიდაცა მხედარი გამოჩნდა.

— ჭეი, ვინ იყო, რომ უვიროდა? — იძახოდა უცნობი და მდიანარეს ათვალიერებდა. ჭინკა-ბიჭმა დაინახა კაცი თუ არა, ხელები დაუქნია, დაუძახა:

— ნაპირზე გაძიევენანე, თორემ დავიღწიობი! — თან ვედრების კილო დაატანა სიტყვებს.

მკზავრს გაუკვირდა სანახაობა, მოაბრუნა ცხენი და აჩქარებით გასწია ჭინკაბიჭისკენ საშველად.

— რა მოგსვლია, ჰატარავ?.. აქ რა გინდოდა? — ჰკითხა მან და ფრთხილად, ღრმა ადგილის შემორებით, მიუახლოვდა ჭინკაბიჭს. უცნობის მიახლოებაზე კამეჩი დაფრთხა და წამოდგა. მაგრამ მკზავრმა მოახწრო, გაუწოდა ხელი ბავშვს და თვალის დახამსამებაზე კამეჩიდან თავის ცხენზე გადმოსვა.

— ნუ შეგეშინდება! არა გიჭირს-რა! — მიუაღერსა და ნაპირზე გამოიყვანა. დასვა ძირს.

— მეორეჯერ ფრთხილად იუბვი, პატარავ!.. ახლა წადი სახლში და დედას უთხარი გამოგიცვალოს ტანსაცმელი!.. სველი გაგაცივებს!—უთხრა უცნობმა და წასვლა დააპირა; მაგრამ კულმა არ დანება თავიდან ფეხებამდის გაწუმებული ბავშვის ასე დატოვება მინდორზე.

— შორს არის შენი სახლი, ბიჭუნია?.. მოდი, შემომიჯექ, თუ გინდა, და მიგიყვან!—მიძართა ალერსიანად.

— აგერ არის!—დარცხვენით მიუგო ჭინკა-ბიჭმა და სელი სოფლისკენ გააშვირა. თან ცალი თვალით ასედა-დასედა ცხენს. თავში გაუელვა: „რა კარგი ცხენია!.. ნეტავი შემოამიჯენდესო“!

— მოდი, მოდი, თუ არ შეგეშინდება! მომეცი ხელი და შემომიჯექ!

ჭინკა-ბიჭს არ დაუფრენებია: ფოთოლივით ატევა უცნობის ხელს; ცხენის მუსლის თავიც კი წაიხმარია—ფეხით მიეხეინა, როგორც ეს ჩვეულებად ჰქონდა ხოლმე.

— შენ არც ასე გლახა ხარ, კეტუბა!.. ეოჩა!..—გაიკვირა ბავშვის გამოცდილება მკვარამ; მოისვა უკან და იქით გასწია, საითაც ჭინკა-ბიჭმა მიუთითა.

— ხელი მომიკიდე ქამარზე!.. არ გადმოვარდე!—დაბრიგა გზაზე უცნობმა ჭინკა-ბიჭი.

— არა! მე არ გადმოვარდები!—თამამად მიუგო ჭინკა-ბიჭმა და ძალუღად ქუსლი ჰკრა ცხენს. თან დაატანა:—ახუ!

— ნელა, ბიჭუნია! ნუ კი გათამამდები!—ცოტა არ იუოს ეოცა უცნობს ჭინკა-ბიჭის საქციელი.

— მე ცხენზე კარგად ვზივარ!.. თუ გინდა—გაატყენ!

— მერე გადავარდნის არ გეშინია? შენ რა იცი ცხენზე ჯდომა?

— ჭინკა-ბიჭი ვარ და ცხენის ტყეპა ვიცი.

—ჭინკა-ბიჭო?! მამ შენა ხარ ის ჭინკა-ბიჭი, რომელმაც შედგა მთელი სოფელი სწივის—ცხენები და კამეხები არ დაგვიყენაო! აი, შე ცელქო, შენა! რომ მცოდნოდა, წელიდან არ ამოგიყვანდი!—გაწერა უცნობი, მაგრამ რაღა დროს? ის უკვე სოფელში იყო შესული, და ჭინკა-ბიჭი ერთ სახლზე უნიშნებდა და ეუბნებოდა:

—ეს არის ჩემი სახლი!.. ასლა ჩამომსვი!

მგზავრმა ჩამოსვა იგი და დაუცაცხანა გაწეროვით:

—ასლავე შედი სახლში და მშრალი ჩაიცვი ტანზე, თორემ მოკვდები, იცოდე!.. ან გამოძისძე აქეთ დედა-შენი: მე თვითონ ვერტყვი... შენი ოინები მე კი ვიცი!.. სხვა დროს ეურებს დაგატყრიდი!

სანამ ამას ეტეოდა, ჭინკა-ბიჭმა ნაჩვენებ სახლში შესვლის მაგიერ გზას გადაუსვია, სულ სხვა მხრით ჰქნა ჯირი და თავის მოკეთეს მიამახა:

—მოგატყუილე, მოგატყუილე! ეს ჩემი სახლი კი არ არის, სხვისია!.. ჩემი კი იქით არის, შორს... სხვაგან!..

ამ სიტყვებით, რაც ღონე ჰქონდა, მოჰკურცხლა და სასტად დატოვა კეთილი მგზავრი.

* *

ამ შემთხვევის შემდეგ, იმის მაგიერ, რომ მოჰკვიანებულყო, სულ გაუმძადა ჭინკა-ბიჭი. იგი ასლა ეოველ სიცხიან დღეს გამოდენიდა რომელსამე კამეხს მდინარესკენ, შარა გზის მახლობლად ჩააწვენდა წებლში, ნაპირს დიდად არ დაშორდებოდა და მის ზურგზე შესკუპებული, განზრან დასველებული მორთავდა წივილ-კივილს:

—მიშველეთ!.. მიშველეთ!.. წელიდან ამომიყვანეთო!

მოხდებოდა სშირად, რომ ცხენოსანი მგზავრი გაივლიდა, ნახავდა გაჭირვებულ ბავშვს და მიეშველებოდა. ცხენზე

შემოიჯენდა და ნაპირზე გამოიუვნდა. მხოლოდ ჭინკა-ბიჭი ახლა თვითონ შეესვენებოდა:

— მცირა!.. ეკერ არის ჩემი სახლი... მიმიუვანო! — მოტეუებული მკზავრიც უსრულებდა სურვილს, და ჭინკა-ბიჭიც ამნაირად მაინც ერთობოდა ცხენსე ჯდომით.

მაგრამ ერთ დღეს ჭინკა-ბიჭი იმ მკზავრს გადაეყარა, რომელმაც იგი ჰორეულად ნამდვილი გასაჭირისაგან იხსნა. მიუხვდა, რა თქმა უნდა, ეშმაკობას:

— კიდევ შენა ხარ, შე დაუდგარო შენა?.. ასე ატეუებ განა ხალხს? ახლა კი მიუხვდი, თუ როგორ გითრევს სოლამე კამეჩი შუა წუბლში!.. დაცადე მანდა!.. მე შენ გაჩვენებ ახლა ჩემ სიკეთეს!

შეშინებული ჭინკა-ბიჭი ამის გაგონებაზე, უცნობს რომ ხელში არ ჩავარდნოდა, შიგ წუბლში გადაეშვა და ქასცურა მეორე ნაპირისკენ. იფიქრა — გავასწრებ მეორე ნაპირზე გასვლას და მერე რამდენიც უნდა მდიოს, მაინც ვერ დამიჭერსო. მაგრამ აჩქარებით ხელების მოსმა ფეხებისას ვერ შეუთანხმა. შიშმაც იმოქმედა, და ტანსაცმელმაც დააბრკოლა. ვერ გასჭრა წუბალი და, წინ სვლის მაგიერ, დაიძირა... წუბალიც ბლომად გადასცდა ჰორში. შეჭქანდა მთელის ტანით. ამოვარდა ზედაპირზე, მაგრამ მდინარემ ხელმეორედ ჩაითრია და დაიძირა. — ახლა ხმასაც ვერ იღებდა ჭინკა-ბიჭი.

— ნუ გეშინია, ბავშვო... კი არაფერს გიზამ! მართლა ივეორა მკზავრმა, როცა საფროსზე გვიან იყო, სანამ ნახა; მაგრამ მან შეაგდო წუბლში ცხენი და მიეშველა, ჭინკა-ბიჭი საკმაოდ გაგუდულიყო და სულს ძლივს ითქვამდა. კიდევ კარგი, რომ მკზავრი გამოცდილი კაცი აღმოჩნდა. ნაპირზე გამოუვანისთანავე დააწვინა ჰორადმა, დაზილა კარგად და გადაელაპული წუბალი ამოარწვევინა. როცა მოასულიერა, შეაჯდა ცხენს და სახლში წაიუვანა. დედამას ჩააბარა. თინაც ეველაფერი უამბო, რაც იცოდა.

მშობლებს ზირველ ძალიან შეეშინდათ. მაგრამ როცა ნახეს, რომ საშინელი არაფერი იყო, და ჭინკაბიჭი ძველებურად აბრიალებდა ეშმაკურსა და ძვეირცხლ თვალებს, სთქვენს:

— ასე უნდა მაგას, შენი ჭირიშე!.. მოუსნდება, თორემ არ აწუენს! იქნებ ჭკუაში ჩადგეს და გადაეჩვიოს ცხენ-კამეჩებსე შეჯდომას!..

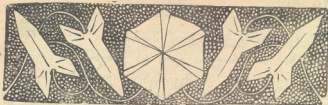
ამის შემდეგ რამდენიმე დღე დაჰყო ჭინკაბიჭმა ლოგინში. გული ჰქონდა სუსტად და აციებდა.

„ოღონდ კი მოვრჩე, და ჩემს დღეში არ შევჯდები არც კამეჩსე და არც ცხენსე!.. მდინარეს სომ ახლოსაც არ გავეკარები!“ — ამბობდა იგი გულში, მაგრამ ვინ იცის, როგორ მოექცეოდა, როცა პორჩებოდა; საუვარელ მინდვრისკენ გაიხაზარდებდა და ჭალებს მიესალმებოდა:

— ჭინკაბიჭი! მოდის ჭინკაბიჭი, მოდის!.. სეირს ვუუროთ! აბა, ახლა სეირს ვუუუროთო!

ღვო ჭიანჭი

სწავლა დუნიის¹⁾ ძალა²⁾

(აგარაში გაგონილი ზღაპარი).

ყო ერთი ფუსარა³⁾ კაცი. ჰყავდა ერთი ვაჟი-
შვილი. ათი წელი რო შეუსრულდა ვაჟს, მამამ
მოისურვა შვილის სასახლევლებელში მიცემა.
გამოაცხო წინა დღით საგზალი და მეორე დღეს
შვილიანად გაუდგა გზას.

ბევრი იარა, თუ ცოტა იარა, მიადგა ერთ ციცაბო კლდეს.
შორი გზიდან წამოსული ძალზე დაიღალა და იქვე წამოგო-
რებულ ქვაზე დაჯდა. დაჯდომის დროს, დაქანცულობისა
გამო, „ოხ“, წამოიძახა; მოიძრო უბაღასი და იქვე ქვაზე
ჩამოსდო.

კულიდან ამოძახილ „ოხ“-ის დროს მიწამ ზირი გაადო
და ქვესკნელიდან ამოძვრა ვიღაცა შავ-წვერიანი ბერი კაცი.
მიესალმა ქვაზე მჯდომარეს და ჰკითხა:

— რაზე გარჯილხარ, რად დამიძახე?

— მე არ დამიძახსინხარ. მხოლოდ ამ ქვაზე დავისვენე და

¹⁾ ჰეჰენა. ²⁾ ეს ზღაპარი მიამბო ერთმა მოხეტეულმა ქართველმა მკვ-
დიანმა ჰეჰა ღევძემ სოფ. აგარაში, როდესაც ხალხს უხსნიდა სწავლა-განათლე-
ბის მნიშვნელობას. ³⁾ ღარბი.

ჩემ გზას უნდა გავეუდგე. შვილი მიმეყვას სასწავლებელში ვისმე უნდა მივაბარო, — უთხრა ქვასე მჯდომარემ.

— ოს! დაიძახე და ეს „ოს“ მე შევია სახელად. ამიტომ შენ დამხებნაზე მე ამოვედი. თუ შვილი მიგეყვას სასწავლებელში ჩემზე უკეთესს ვის მიაბარებ. დამიტოვე: ვასწავლი, რაც მისთვის საჭიროა, და ერთი წლის შემდეგ ისევ მოდი ამაღაგას, „ოს“ დამიძახე და შენ შვილს ისევ ჩაგაბარებ. თუ ისწავლა ჩემი სელობა, კარგია შენთვის, თუ არა და—რას წაბეჭდებ?

„ოს“ — ის ნათქვამი გულში დაუჯდა ქვასე მჯდომარეს. ბიუვანა ვაჟი, „ოს“ — ის ჩააბარა ერთი წლის ვადით, გამოემშვიდობა და სახლში გამობრუნდა.

ბერიკაცმა ვაჟს სელი მოჰყიდა. მიწამ ისევ ზირი გააღო და ორივე მიწის ჯურღმულში ჩაეძვინენ, სადაც რამდენიმე კოზწია, ჰატარ-ჰატარა სახლი იდგა. ბერი კაცი იმ დღიდანვე შეუდგა ვაჟის სწავლებას.

ბერიკაცს ჰქვავდა ერთი ქალიშვილი. ქალიც ძალიან ლამაზი და კეთილი გულისა იყო, შეებრალა ემაწვილი და ერთ

დღეს, როდესაც მამა მოშორებით იყო, ვაჟი მოიხმო დაბრეკა და უთხრა:

— მამა-ჩემი რო გეტყვის, იცი, — რაც გასწავლე? — შენ უთხარი: — მე არაფერი ვიცი-თქო, თორემ აქედან ცოცხალს არ გაგიშვებს, დაგკლავს, მოგხარშავს ქვაბში და შეგჭამს. ჯერ არცერთი ზემოდან ჩამოეყვანილი ვაჟი ცოცხალი არ გაუშვია. ეცადე ჩემი დაბრეკება უნაკლულოდ შეასრულო, თუ სიცოცხლე გინდა. მებრალეები: კარგი უმაწვილი ხარ, და ამიტომ გეუბნებიო, — უთხრა ქალმა.

გავიდა ხანი. მოაწია მიცემულმა ვადა. ბერიკაცმა მოითხოვა თავისი მოწაფე და ჰკითხა:

— იცი, რაც გასწავლე?

— არაფერი ვიცი, ვერაფერი გაუგე შენ ხელობას,— უშასუსტა ვაჟმა.

როცა წელიწადი შესრულდა, რაც ვაჟი ბერიკაცის ხელობას სწავლობდა. მოვიდა ვაჟის მამა, დანიშნულ აღაგას ჩაჰმოჯდა ისევ ქვაზე და „ოხ“ წამოიძახა. დამასილზე ბერიკაცი „ოხი“ ქვესკნელიდან ვაჟიანად ამოძვრა, ვაჟი მამას ჩააბარა და უთხრა:

— შენი შვილი უნიჭო ეოფილა. ვერაფერი გასწავლე წლის განმავლობაში, და ახლა შინ წაიყვანე.

ფუხარა მამამ წამოიყვანა ვაჟი შინ. დაღონებული შვილის უნიჭობით, იმედ-დაკარგული შეუდგა მეორე მასწავლებლის ძებნას.

მეორე დღეს ვაჟმა უთხრა მამას:

— მამილო, მე ჯორად გადაიქცევი, ზირში ლაგამი ამომდევო, ბაზარში გასასყიდად წამიყვანე და გამეიდევ. მხოლოდ შეიძველს ჩემი ლაგამი არ გაატანო.

— კარგო,— უთხრა მამამ.

ვაჟი ჯორად გადაიქცა. მამამ ამოსდო ზირში ლაგამი და ბაზარში გასასყიდად წაიყვანა. შეიძველები ბევრი აღმოჩნდნენ. ახედ-დახედეს. ერთმა ეკვლაზე მეტი ფასი მისცა ზატრონს. გამოართვა შეიძველმა ულაგმოდ ჯორი, მოიტანა სხვა ლაგამი, ამოსდო ზირში და წელის დასაღევად წაიყვანა. მიიყვანა ახლო გვირაბში, სადაც ზემოდან მილით ჩამორხეხულებდა ანკარა წელი. მიიყვანა თუ არა, შეიძველს გაუშვა*) ხელიდან ჯორი, შევარდა ამ წვრილ წელის მიღში და მიიძალა.

მორთო ევირილი შეიძველმა:

— ჯორი მიღში შეშვაო!

შეგროვდა ხალხი. დაინახეს თუ არა, რომ მოუსწვრებო-

*) გაუსხლტა.

ლი იყო მიღწეა ჯორის გაძრომა, მოტეუებისთვის გაღანს
დეს, გაღანსეს შეიდგელი და გამობრუნდნენ უკან.

ჯორი გადიქცა ისევ ვაჟად და მოვიდა სახლში. შორე
დღეს ვაჟი განდა ცხენად. მამამ, როგორც ვაჟმა უთხრა, გაჭე-
და ცხენი კარგ ფასად ბაზარში. ცხენი, ვაჟად გადაქცეული,
ისევ შეიდგელს გამოეპარა და დაბრუნდა სახლში.

ამასობაში გამდიდრდა ფუსარა მამა. ნამოვნი ფულით
გააშენა სახლ-კარი და დაიწყო ტკბილად ცხოვრება.

გაიგო ფუსარა კაცის გამდიდრება და თავისი ნამოწაფა-
რის ეშმაკობა „ოს“-მა, ამოვიდა ქვესკნელიდან და გასწია
ბაზრისაკენ, სადაც მამას გასასყიდად ეჭირა ხელში ვაჟი, ცხვრად
გადაქცეული. დაინახა „ოს“-მა კარგი ცხვარი და შეევაჭრა
მატრონს თოკიანად. მამა უარსე იდგა თოკის მიცემაზე, მაგ-
რამ არ დაუჯერა „ოს“-მა და შეამლია მრავალი ოქრო. ფულით
მოჯადოებულმა მამამ მიტყედა ცხვარი თოკიანად მუშტარს
და თვითონ გახარებული დაბრუნდა შინ.

„ოს“-მა მოჰყიდა ცხვარს თოკზე სელი და სასლში მიუყვანა. ცხვრის დანახვაზე გამოვარდა ოხის ქალიშვილი, იცნო ვაჟი, შეეცოდა და თვალ-ცრემლიანი გაბრუნდა ოთახში.

„ოს“-მა გალესა კარგად დანა, შესდგა ცეცხლზე ქვაბი, აადულა წყალი და მივიდა ცხვართან დანაკლავად. მოსსნა თოკი ხეს და უნდა დაეკლა ცხვარი, მაგრამ დანა ოთახში დარჩენოდა. დაუძახა ქალიშვილს:

— დანა მომიტანე, იქ ოთახში არისო.

შევარდა ქალიშვილი ოთახში და დანა გადაძალა. განზრახ ბექთ ეძებდა, იქით ეძებდა, მაგრამ ვითომ ვერსად იპოვა.

გაჯავრებულმა „ოს“-მა ცხვარი ისევ სესე მიაბა, შევარდა ოთახში და დანას ძებნა დაუწყო.

ამასობაში ქალმა ცხვარს მიაშურა, ააძრო თავზე თოკი და გაუშვა. ცხვარი გადიცა უშველებელ რქიან სარად. „ოს“-ი გადაიქცა მკლად და გამოვეიდა. მიჰქარდა მკელი და უნდოდა ხარი შეეჭამა. ხარი გადიცა თხუნელად; დაიწყო სევით მიწის თხრად და ქვესკნელიდან ამოსვლა. მკელი გადიცა თავად და გამოვეიდა თხუნელას. თხარეს, თხარეს ორივემ მიწა და შემო ქვეყანაში ამოჰქევეს თავი. თხუნელა გადიცა მტრედად. თაგვი გახდა ქორად. გამოვეიდა ქორი მტრედს, უნდოდა დაეჭირა, მაგრამ მტრედი გადიცა ფორთოხალად და ფადი-მასის*) სელში ჩავარდა. ფადიმასს ძალიან გაუხარდა.

ამასობაში ქორი გადიცა ვეზირად და შევიდა ფადი-მასთან სანახავად. ვეზირმა დაინახა ფადიმასის სელში ფორთოხალი და სთხოვა რამდენიმე წუთით მიეცა. ფადიმასს უნდოდა მიეცემა, მაგრამ ფორთოხალი სელიდან გაუვარდა და გადიცა ზურის მარცვლებად. ვეზირი გახდა კრუსად და და-

*) ხელმწიფე.

უწუო მარცვლებს კენკვა. უკანასკნელი მარცვალი რო უნდა
 აულო, ეს მარცვალი გადიქცა შელიად, სტაცა კრუსს ჰირი
 და გემრიელად შეასრამუნა. ძელია გახდა ისევ ვაჟად, წამო-
 ვიდა შინ და შვილის სერსით გამდიდრებული მის სახლში
 იწუო ტკბილი ცხოვრება.

ნაკადული ბეჭედი

ვეზარი

ანწკარა წუარო,
ნაზო და წუნარო,
სიცოცხლის ცუარო,
ზე ამოდუდდი!

იმედო ჩვენო,
ევაგილთა მვენო,
ლამაზო, მშვენო,
ნეტავ რას უცდი?

ამოკამკამდი,
ამორაკერაკდი,
ალაზარაკდი
და ამეტუველდი!

სადაც კორდუელი
იხილო სმელი,
ნუდარას ელი,
მორწყე, გამხნევი!..

ნუ ხარ მდუმარე
ნუ ხარ მწუხარე,
ხნულს ჩაუარე
ტკბილ ჩუსჩუსითა.

ვრცელი შთა-ბარი
გელის დამკვნარი,
მოასხი ცვარი
მას სიუხვითა.

გვაკმარე ძალვა,
მიწის ქვეშ კრძალვა,
ევაგილებს გვაღვა
აჭკობს ძალაზე.

დაიწეე შრომა,
კენჭებზე სტომა,
რამ გაგაწერომა
რიეუ-ჭაღაზე?

შენი ძვირფასი
წეალი მკზაურთ ასვი,
ასი ათასი
ევაგილი გიცდის:

აქეთკენ ია,
ნაზი, გულ-ღია,—
იქით კი სვია
წუურვილს განიცდის.

ზამბასი ჭკნება,
ნარგიზი სძება,
ეაუაზო კვდება
უშენობითა!

გვალვას არ ესმის,
ვარდი რომ კენესის,
ვერც ბუღბულს ერრფის
უენობითა...

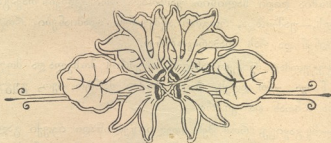
ნორჩთა ჯეჯილთა,
გამსმარ სეხილთა,
უსუსურ შვილთა
შენ ხარ ნუგეში...

მიდამო გმინავს,
მინდორი დრტვინავს,
კმარა, ნუ გმინავს
მიწის უბეში!

დინჯო და წუნარო,
სიცოცხლის ცვარო,
გადიქვც წუარო
ნაკადულადა;

აქაფდი ღვარად,
დაეშვი ბარად,
ჩუხჩუხით, მარად
მსიარულადა.

გაგო თეიმურაზი

— სხვადასხვანაირად ღაზარაკობენ.

— აი... მაგალითად, ბუღბუღსე რას ღაზარაკობენ?

— ეგელა იმას აქებს და ეგელას უნდა იმისი მშვენიერი სიმღერის გავრცელება.

— ტორილასე რაღას ღაზარაკობენ?

— ბეგრი აქებს; მართალია — ნაკლებ ვიდრე ბუღბუღსე, მაგრამ მაინც აქებს.

— შაშვსე რაღას ღაზარაკობენ?

— იმასაც სომ ეგელა აქებს.

— ეს სომ ასეა, — და გუგულსე, ჩემსე, რაღას ღაზარაკობენ?

— აი, სწორედ ამის თქმა არ შემიძლია, იმიტომ რომ ერთხელაც არ უსწენებიათ შენი სახელი!..

— უუი! — სთქვა ნაწუნმა გუგულმა. — მას მადლობას არ ვუტყვი მე იმათ, რადგან ჩემ სახელს არ ასწენებენ, და ამას იქით მე თითონ ჩემ სახელს დავსძახებ სოღმე.

და გუგული მას აქეთ სულ იმასის თავის სახელს: „გუ-გუ, გუ-გუ!“

დიმიტრი

ს ა მ ხ ე ც ე უ ი

თეთრი ღათვის აზგაპი.

ილიდანვე დაიწყო ქარბუქი. მხეცების ბუნაგში ჯუჯრუტანებიდან თავისუფლად შედიოდა ცივი ნიაჟი. მუსიკა მაინც უპრაჟდა, სცემდნენ დოლს, და ხალსიც მოდიოდა მხეცების საცქერლად. გვიან საღამომდის არ დაშლილან, ერთმანეთში ირგოდნენ, სმაურობა იყო.

ამ სივიწროვისა და შეჯახ-შამოჯახებისაგან, ეტეობოდა, ვეველანზე მეტად იტანჯებოდა მაიმუნი. ეს იქიდან სჩანდა: როდესაც სამხეცე დახურეს და ხალსიც დაიშალა, იმან უეცრად ღრმა მწუსარებით ამოიოხრა:

— ღმერთო ჩემო, რა სიცოცხეა, რა საშინლად მტკივა თავი, მუსიკის გამო.

თუთიეუშს ეძინა; თავი ფრთებ ქვეშ ამოეღო და ძილში კრთებოდა.

ვეველა მხეცები მიწუნარდნენ. უეცრად შუა სამხეცედან მოისმა სრინწიანი, ბოხი სმა თეთრი ღათვისა:

— უჰ, რა სიცხეა! აქ მე თქვენზე უფრო ვიტანჯები. ვეველა ჩემ უბედურებას აქ ეს აუტანელი სიცხეც დაერთო.

— ვინ ხარ შენ?— გაუბედავად ჰკითხა მარტორქამ, რომელიც დათვის გალიასთან იდგა:— რა ქვეყნიდან ხარ?

თეთრმა დათვმა აპოიოსრა თავი დაიქნია და დაიწყო თავისი ამბავი:

— მოდგმით მე ჩრდილოეთის ეინულისან ოკეანედან ვარ,— იმ ქვეყნიდან, სადაც არ სცხოვრობს არცერთი ადამიანი, სადაც სულ სამთარიან, სადაც ცივი ზღვის ტალღებში ცურავენ სახლის ოდენა ეინულები, სადაც მთელი ექვსი თვე ღამეა და შემდეგ მთელი ექვსი თვე გრძელდება დაუსრულებელი დღე. მე იმ თავისუფალ ქვეყნიდან ვარ, სადაც სცურავენ თავისუფალი კემპაები, სადაც ჩრდილოეთის სსიუებს აწვევენ ღამის მზათობნი და სადაც არ იციან რაა ცეცხლი და სითბო.

მე დავიბადე იმ მხარეში, სწორედ იმ დროს, როცა დღემ იწყო კლება და დგებოდა შემოდგომა. დედა-ჩემმა გამოთხარა თოვლში ბუნაგი, შემკრა შიგ და დაწვა. ჩამოხვავდა თოვლი და დაწვა დედას თავზე. ის არ იძვროდა თავის ბუნაგში, სთვლემდა და მთელი თვეები არ გამოძვრალა გარედ ჰაერზე.

— რასა სჭამდა, და რას სვამდა მერე იქ?— ჰკითხა ლომმა.

— იქ ის სრულიად არაფერს სჭამდა და არც სვამდა,— უპასუხა დათვმა.— ზაფხულში იმდენი ქონი, სიმსუქნე შეეძატა, რომ მთელი თვეები შეეძლო ეცხოვრა უჭმელად: რამდენიც უშიოდა დედა-ჩემს, იმდენს თავისი ქონით სასრდლობდა, მის სხეულს აკლდებოდა ქონი; მას კი ეგონა, რომ მაძლარი იყო. თავის ბუნაგში იგი შეუდროდ და თბილად იყო. სქელ თოვლში ქარი ვერ გაატანდა; სინესტისაგან დედა-ჩემს საკუთარი ქურქი იფარავდა.

დედა-ჩემს შევეძინეთ მე და ჩემი და. ჩვენ ეოველთვის წვეილად ვიბადებით სოლმე. მშვენიერი დათუები

ვივაკით, ტანად შინაური კატის ოდენა. თითქოს სასაცილო იყო რომ ასეთ უსარ-მასარ ცხოველს, როგორიც ჩვენი დედა იყო, ასეთი ზაწაწკინა შვილები ვეავდით. ტანს გვიუბრაუდა ბუმბულივით რბილი, სავერდის მსგავსი მშვენიერი ბეწვი და ბურთებსა ვგავდით. დედის ძუძუს აპრილაძდის ვსწოვდით; მთელ ამ დროს კი დედა არაფერსა სჭამდა. ბოლოს იგრძნო გასაფხულის მოახლოება და დაუწყო თოვლს თათებით ჩამონგრევა. დიდი ხნის დამშეული, სუსტი და ძალიან გამხდარი იყო, მაგრამ მაინც ატრიალებდა ჟონალად თავის გრძელ ბრჭეალებს ჩვენს ირგვლივ გაუიწულ თოვლში. მადლი იყო მისი ცქერა, როგორ ეოველ მხრიდან ბასრ ნემსებივით სცვიოდა უინულები.

— გაიფუჭებ, დედა, თათებს და შერე გეტყინება სიარულში! — დაუევირეთ ჩვენ დედას. იმას კი მხოლოდ ჩაეცინა.

— ნუ გემინიათ: ქვეყანაზე ეველა ჰირუტევი ფესშიშველა დადის; მხოლოდ ჩვენ, თეთრ დათვებს, კვაქვს თათებზე ბუმბული, მატელი; როდესაც ვამტვრევთ უინულს, არა გეტყვება, და ატრეთვე, როცა დავრბივართ უინულზე, არ გვისწლტება ფესი.

დედა ამტვრევდა ირგვლივ უინულს და ჩვენ ბუნაგში თანდათან სინათლე შემოდირდა. მალე გავიგონეთ რაღაცა ხმა, რომელიც ღრიალსა ჰგავდა. ჩვენმა დედამ ღრიალითვე გასცა ზასუსი.

— ეს თქვენი მამა ღრიალებს, — გვითხრა მან. — მთელი ზამთარი მას არ უძინია: დაესეტებოდა ამ ადგილის გარშემო და ელედობოდა, როდის გამოგიუვანდით ღვთის გაჩენილ ქვეყანაში, სინათლეზე. საწეაღმა მთელი ზამთარი მარტო გაატარა. სვადი დათვები ბუნაგებში არ სცხოვრობენ.

ჩვენ მოუთმენლად მოველოდით, როდის გავიდოდით ჰაერ-ზე. ზევიდანაც თხრიდა თოვლს ჩვენი ძამა და ეხმარებოდა დედას. ჰაერის შუქმა ერთბაშად შემოახათ ჩვენს ბუნავში. ჩვენ სიცოცხლეში ჰირველად დავინახეთ სინათლე.

დედა-ჩემმა ჯერ მე გამომაგდო, მერე ჩემი და; შემდეგ თვითონაც გამოძვრა.

— აი, თქვენი ძამა! — მიგვითითა მან დიდ და ლამაზ დათუ-ზე, რომელიც იდგა ჩვენ გვერდით. ჰირველ წუთებში მე კარ-გად ვერ გავარჩიე ძამა: მის ბრწეინვალე სსივებმა დამაბრმა-ვა, თვალები ამიჭრელა. არ შემძლია ავიწეროთ ის დიდუ-ბული სურათი, რაც მაშინ ჩვენ თვალს წარმოუდგა. თვალ უწვდენელ სიერცეზე გადაჭიმულიყო თეთრი თოვლის ველი, რომელიც ელავდა, ელავდა ბრწეინვალე ფიფქით. მტრედის ფერ ცაზე არ მოსჩანდა არც ერთი ღრუბლის ნახსი. შორს ცის კიდურზე ღრიალებდა ოკეანე და მის ზედა ჰორზე დას-ცურავდნენ ეინულის უსარ-მასარი მთები.

ჩვენი ძამა მოვიდა ჩვენთან ახლოს, დაგვეჩოხა ჩვენცა და ჩვენი დედაც, უეცრად ადგა და გახარებულმა იწყო უკა-ნა თათებზე სიარული. ჩვენი დედაც ასე მოიქცა. ჩვენც მიუ-ბაძეთ და ოთხივემ ერთად გავაჩადეთ ცეკვა. ასე ვითამაშეთ ერთხანს; მერე დაღლილებმა, მე და ჩემმა დამ მოვსწოვეთ დედას მუხუ. დედა ისე იყო დაღლილ-დაქანცული რომ ძლივს იდგა ფეხზე.

— ახლა წავიდეთ სანადიროდ, სამოვარზე. შენ მშიერი იყავი მთელი ნახევარი წელიწადი და ჭამა გინდა, — უთხრა ძამამ დედას.

ჩვენ გავუპართეთ ოკეანეს კიდევ. აქ დედა გადაეშვა წყალში, დიდხანს სცურაობდა, ჰევიტავდა, იჭერდა თევზებს

და სჭამდა, შეძლეც ის ამოვიდა წელიდან იმდენად გამსჭვალული, რომ იწყო მამასთან ჭიდაობა. ჩვენ განზე ვიდუქით და უეურობდით მათ ჭიდაობას. როდესაც კარგად დაიზილეს სხეული, გაწვნენ ეინულზე და დაისვენეს. მე და ჩემი და შევასტით დედას ზურგზე და ჩაყვითლიეთ. ძალიდან დაგენათებდა ბრწეინვალე მზე და ჩვენ წინ სმაურობდა უდარდელი ოკეანე. რამოდენიმე ასი ვერსის მანძილზე არ სჩანდა სულიერი, რომელსაც შეეძლო ჩვენი სულის სიმშვიდე დაერღვია.

ამ წუთიდან დაგვიდგა სანატრელი დღეები. ჩვენ ვმგზავრობდით. დედა გვასწავლიდა ცურაობას, ვვინთვას. ვთამაშობდით, ვჭიდაობდით,—ერთი სიტუვით, ვსტკებოდით სიცოცხლით. როცა დავიღლებოდით, ვისვენებდით დედის ზურგზე. როცა ხანდახან ცელქობა მოგვინდებოდა, და დედას არ ვემორჩილებოდით, მაშინ იგი ჩვენ დასასჯელად ისე გვცემდა ცხვირით გვერდებში, რომ ორივე რეზინის ბურთებსავით ვსტოდით და ვგორავდით მიწაზე.

ასე მხიარულად ვცხოვრობდით და ვატარებდით დროს.

ერთხელ მამა შესდგა და დაჭუნოსა ჭაერი.—მე რაღაცას ვგრძნობ—სთქვა მან.

—რას გრძნობ?—ჭკითხა დედა.—ენოსვა ჩვენ შესამჩნევი გვაქვს და ამიტომაც იგრძნო რაღაცა მამამ.

—მე ვგრძნობ, რომ აქედან თორმეტ ვერსზე მეკადარი ვეშანი ჰქვია. წავიდეთ,—შევჭამთ.

—წავიდეთ.

ოთხივენი გავემართეთ იქით, საიდანაც სუნი მოდიოდა. ჩვენ მივდიოდით გაეინულ მინდვრებზე, გადავცურეთ გაუეინავი ტბები. მე და ჩემი და მივობლაგდით მთებზე და იქიდან ბურთებსავით ძირს ჩამოვგორდებოდით.

გონივრულად არ მოგვატეუილა: მართლაც დავინახეთ უსასრულო მკვდარი ვეშაპი. მამაჩემმა თავისი მასვილი უწამლო თვალებით გაჭსკდა და სთქვა:

— აჰ, ვეშაპის გვერდით ბევრ სსვა დათვებსაც მოუვრიათ თავი. არაფერი აწუიონ ჩვენ ჰატარებს. დარჩით აქ, დამიცადეთ: მე ჩქარა დავბრუნდები. ჩვენ დავრჩით და მამა მარტო წავიდა. შორიდან უცქეროდით, როგორ ჭიდაობდა იგი სსვა დათვებთან და მისაროდა. საღამოს მამა დაბრუნდა და მოგვითანა ვებრთელა ნაჭერი ვეშაპის სორცისა.

— სჭამეთ!— გვითხრა მან.

ჩვენც ვჭამეთ. მამა გამოგვეთამაშა, გვეჩედა და მოულოდნელად სთქვა.

— ახლა კი მშვიდობით!—ვეღარ ვნახავთ ჩვენ დღეიდან ერთმანეთს.

— სად მიდისარ?—ჭკითხა შეშინებულმა დედამ.

მე ავხარდე შვილები: ისინი ახლა დიდები არიან. დღეიდან მინდა მარტო ვისტიალო. დროა მეც გავერთო; მე იმ დათვებში გავერევი და იმათთან ერთად ვიმგზავრებ. ჯოგად ვივლით და მხოლოდ ჩემი თავისთვის ვიზრუნავ.—მამა გამოგვეთხოვა; წავიდა. ჩვენ მარტონი დავრჩით.

— დავბრუნდეთ ისევ ჩვენ სამშობლოში!—გვითხრა გულდაწევეტილმა დედამ. მამისაგან ნატკენი გული ჩვენი დედასა სამშობლო მხარეს უნდა გაემთელებია.

გაუდექით გზას. ეველა ადგილები ჩვენთვის სამშობლო იყო. სულ ერთია, ჩვენ მაინც ვერ შევსძლებდით იმ ადგილის ჰოვანას, საცა დავიბადენით, ისე შორს იყო ახლა ის ჩვენგან. ვიჭერდით თევზებს, ვსჭამდით გარეულ ფრინველების კვერცხებს. როდესაც ვერ ვპოულობდით საჭმელს, რაც შეგვხდებოდა, იმით კმაყოფილი ვიყავით.

ერთსელ რაღაც მკავე სილს წავაწედით.

— სჭამეთ, სჭამეთ! — გვითხრა დედამა: — ეს როფოს*) ეურ-
მენაა.

დავესიეთ ამ სილს და ჩქარა მოვსხეთ. აგვისტოდან უკ-
ვე ცივმა ქარმა დაჭებრა. წამოვიდა თოვლის ზეავეები, და
სექტემბერში უკვე დაიწყო ტერციალა ეინუები. დედა ღამ-
ღამობით თოვლში გეფლავდა და ზემოდან, თბილად რომ
გოფილიყავით, თვითონ წვებოდა. დილით ამოგვატრევდა
თოვლიდან, ჭაერსე ამოგვიყვანდა და კვლავ მივდიოდით ერ-
თად საჭმლის სამოვრად.

ერთსელ, საზრდოს ძებნის დროს, გემს წავაწედით. ის
განსიროულიყო ეინულებში, თითქმის ეინულად ქცეულიყო და
საცოდავი სანახაობა ჰქონდა. გემის საკვამლეებიდან აღარ
ამოდიოდა კვამლი და მთელი იალქნები დაბლა იყო ჩამო-
შვებული. — ეს რა არის? — გაკვირვებით ვიკითხეთ ჩვენ.

— წენარად! — გვიპასუხა დედა. — აქ ხალხი არის. მე ამას
სუნით ვგრძნობ. ესენი ჩვენთვის საშიში არიან. სუუუთ!..

გემის ახლოს სანოვაგით სავსე ეუთები ეწყო და მათ
გვერდით მარსილებიც მსად იყო გაწოებილი. სჩანდა, რომ
გემის ზატრონებს გადაეწევიტათ თავისი გემი დაეტოვებიათ
ღუთის ანაბარად და აქედან მარსილებით წასულიყვნენ სას-
ლში. თვით გემიდან ისმოდა ხალხის ლაპარაკის სმა და ძალ-
ლების ეეფა.

— ეს ძაღლები ჰეუფენ, — გვითხრა დედა. — ისინი აქ მოი-
ყვანეს, ადამიანებმა, რომ გასაჭირის დროს, როცა გემი ეი-
ნულებში ჩაძვრება, ძაღლები მარსილებში გააბან და განმორ-
დნენ აქაურობას; უნდა გამოვტედე, მე მათი ძლიერ შემინია;
მაგრამ იქნებ ვერ შეგვაშწნონ და მოვასწროთ ერთი ეუთის

*) Клюква.

გატეხა მაინც და იქიდან შაშხის მოხარვა. თქვენ არ იცით—რა გემრიელია ეს შაშხი.

დედა მივიდა უუთხან და დაჰქნოს.

—ეს შაშხი კი არა,—დათვის სორცია,—ზისლით სთქვა მან.—ადამიანს ძლიერ უუვარს ჩვენი ლორი, წავიდეთ ჩქარა!—დედამ გვერდ დინგი: ამით გვანიშნა, რომ გავეცეულებით იმ ადგილიდან. ამ დროს გემის კრდოზე გამოჩნდა კაცი. თვალი მოგვეკრა თუ არა, დაუუვირა თავისიანებს:

—არიქა, არიქა: დათვები ახლოს მოსულან! ჩქარა ესროლეთ თოფი!

ჩვენ შევშინდით. სირბილით გავექანდით; მაგრამ ვერ მოვასწართ მცირე მანძილის გაულაც, რომ გავარდა თოფი. ჩემმა დამ, რომელიც დედას აჯდა მხარზე, დაიკვნესა და დაბლა თოვლზე გადმოვარდა. ალის ფერმა სისხლმა ამოსჩქევა თათიდან და დაუსვარა თოვლივით თეთრი ქურქი.

—ოი, ოი, თათი მტკივა, თათი!—დაიძნა ჩემმა დამ. დედა მივარდა და ჭრილობიდან სისხლი ამოსწოვა.

—რასა შერები, დედა?—დავივირე მე შეშინებულმა:—დააგდე აქ და გავექცეთ ჩქარა!

დედამ ნაღვლიანად ჩაიქნა თავი.

—ახლა უკვე გვიან არის: დედა დათვი თავის დღეში არ დააგდებს თავის დაჭრილ-დაკოდილ შვილს; თუ იღუპებიან შვილები, მათათნ ერთად იღუპება დედაც.

ჩემი და მიკბიკებდა და იკრუნჩხებოდა ტკივილისაგან. მე ჩუბად შევსცქეროდი. საშინელებამ მოიცვა ჩემი არსება, მაგრამ სიბრალულმა დასძლრა ჩემში შიში: მეც მივედი დასთან და დაუწეე ცხვირის და თვალების ლოკვა.

—მობრუნდი, აი, ასე,—აგწევ ზირით და წაგიყვან!—უთხრა დედამ; მაგრამ ამ დროს მეორედ გავარდა თოფი და ტყვია მუცელში გაუმასწინებლად დედა-ჩემს. იმან დაიღრიალა, წამო-

დგა შედგა თათებზე და მისმა თვალებმა პრისხანე ცეცხლი გადმოაფრქვეს.

— არ მოკეარო, — დაუფიქრა თავის შველელ ადამიანს: — ადვილად არ დაგიტოვებ ჩემ სიცოცხლეს.

მაგრამ ადამიანმა მესამედაც ესროლა.

დედა დაბარბაცდა და მარცხნივ გვერდზე დაეცა.

— გათავდა ეველაფერი! — დაიკვნესა მან: — მშვიდობით, სავარელო შვილებო! მე ვკვდები.

დედას კანკალი დაწეუბინა. მთელი ტანი გაჭიმა და სუნთქვა შეუწერდა. მე და ჩემი დაჭრილი და აუწერელი შიშით შევასტიო დედას ზურგზე და ჩვენ აღსასრულს ველოდით.

ორი კაცი მოგვიახლოვდა.

— დათვი თქვენ მოჭეკალით, ტუპიც თქვენ გვეუთვნიო! — მიუბრუნდა ერთი მათგანი მეორეს.

— ამის სორცი აჭამეთ ძაღლებს; უკანა ფეხი კი გაჭეონეთ და თან წაიღეთ. — მხოლოდ უეურეთ, ძაღლებმა ამის ღვიძლი არ შესჭამონ. დათვის ღვიძლი საწამლავია ადამიანისა და ზირტუეებისათვის.

ჩვენ გავექვადით და ჩვენს ბედს მორჩილებით ველოდით.

— ეს დაჭრილი დათვის ბელიც აჭკუწეთ და მიეცით ძაღლებს! — იძლეოდა განკარგულებას ის კაცი.

— რა უოთ ამ ცოცხალ ბელს, კაპიტანო? — შევეითხა მეორე კაცი.

კაპიტანი შეფიქრდა.

— წამოიუვანეთ თან: ზატარა დათვი თავს შეგვაქცევინებს.

ჩამსვეს ტომარაში და წამოუვანეს გამზე. იქ ჯაჭვით ეროდოზე მიმაბეს. ვიჯექი წუნარად და კანკალით ვისმენდი ძაღლების ეუფას. ისინი სადღაც ძირს ჭეკვდათ დამწვედელი.

მწესარებაჲ მომიცევა. მოჰქონდათ ჩემთვის საჭმელ-სასმელ-
ლი, მაგრამ არაფერი მინდოდა. მხოლოდ თავისუფლება და
თოვლით მოფენილი, თვალუწვდენი მინდვრები მენატრობდა.

ასე ორ კვირას ჯაჭვზე დაბმული ვიყავი. მერე გემიდან
გადმოვიდნენ ადამიანები და ძაღლები გამოიყვანეს, ეცათ თუ
არა ჩემი სუნი ძაღლებს, ისეთი ეეფა ასტეკს, რომ სისხლი
ძარღვებში გაძეინა. შეაბეს ის ძაღლები ძარხილებში, დააწვეეს
ზედ ეუთები, ჩასხდნენ შიგ, მეც თან ჩამსვეს და სადღაც სა-
მხრეთისაკენ გაჰქროლეს.—მშვიდო ით „ჟანა“!—უკანასკნელი
საღამო მისცემს თავის სომალდს და ცრემლები მოადგათ თვა-
ლებზე.

—მშვიდობით საუკუნოდ!—მოიხადეს ქუდები და იქნეგდ-
ნენ ჰაერში: გემს ემშვიდობებოდნენ. ჩქარა ჩვენ თვალ წინ
აიძართა უინულის მთები; გაიშალა თოვლიანი მინდვრები. ჩვენს
გვერდით სმაურობდა ოკეანე.

მიეჭროდათ სადღაც შორს.

სამი კვირის შემდეგ შესვლით აქა-იქ ადამიანების ბინებს.
უინულის ნატესებისაგან იყო აშენებული და შიგ მცხოვრებ
ადამიანებს ჩვენი ტყავის ქურქები ეცვათ. ამის შემდეგ ისევ
რადაც სსვა გემზე მოვსვდით, ისევ ოკეანეზე გავცურეთ, სადაც
აღარ სჩანდა უინულები.

წინ წინ რომ მივდიოდით, თან-და-უნ ჰაერი თბებოდა.
ამის შემდეგ მე აღარ ვიცდი, რა ჩვენი ჩრდილოეთის ველ-
მინდვრის საამო ცივი ნიაჭი.

რასაკვირველია შეითხავთ—რა გადამსხდა ამის შემდეგ. იგი
ვე—რაც თქვენ ეველას ამ სამაგელ სამხეცეში.

მომიყვანეს ამ ქვეყანაში და აქ გამეიდეს: სამხეცეს ჰატ-
რონმა მივიდა. მე გავიზარდე; ადამიანისათვის საშიში შევი-
ქენი და ამ გალიაში დამამწევდიეს. ამის შემდეგ აღარ ვიცდი,
რაა თავისუფლება: ვერ ვხედავ ლურჯ ცას, ვერც ზღვას; ვერც

ეინულებს: მხოლოდ ვდნები აქ სიცხისაგან; უკანა თათებზე ვდგეპარ და საათის ქანქარასავით განუწევეტლად ვქანაობ. არ ვიცო—სად გავექცე ამ სამინელ სიცხეს.

ნუ თუ არც თქვენ და არც ამ სახლს არ გეცოდებით?

თეთრი დათვი დადუძდა. მთელ სამსუცეში სინუშე გაძეჟდა. ეველა დაშწევედეულ მსეცებს უეცრად მოენატრათ თავისუფლება, თვალ-უწვდენი დაბურული ტყეები, ველ-მინდვრები, ზღვა-ოკეანეები, სადაც ისე ძვირად გამოჩნდება სოღმე ადამიანი, თავისუფლად დანავარდობს ქარი და ირეკავს წინ საუკუნოდ გაქვავებულ ეინულის მთებს.

იქ უნდოდათ მსეცებს სიკვდილიცა და სიცოცხლაც.

მარიამ კარეული

ინდის ხურმა

ამ სურათზე დახატულია, როგორ ჰკრეფენ ინდის ხურ-
 მას. ინდის ხურმა ძალიან გემრიელი ტბილი სილია.
 ინდის ხურმის სე—ზალმა—ცხელ ქვეყნებში ხარობს: აფრიკა-
 ში, მაშხრეთ აზიაში. სურათზე ჰსედავთ, რომ ეს მცენარე ძა-
 ლიან პაღალი იზრდება. დიდი სარგებლობა მოაქვს ამ ხეს
 ადამიანისათვის: იძლევა მშენიერ, გემრიელ და ნოუიერ ნა-
 უოფს. ხისგან სახლებს აშენებენ, ფურცლებიდან ცოცხებსა

და სსვა-და-სსვა დასაკველ მასალებს ამზადებენ; ფურცლის ქარღვებისაგან ბაწარს გრესენ და სსვ. ხეს წვერში დასერავენ სოლმე და გამონადენ წვენისაგან შაქარს აკეთებენ. ინდის სურმას ჩვენში იმიტომ ეძახიან, რომ ძველად ეს სილი აქ ინდოეთიდან შემოჰქონდათ. ახლაც ეს სილი უფრო ეგვიპტედან და ინდოეთიდან შემოდის. ფინიკი ბერძნული სიტყვაა. ბერძნებმა იმიტომ დაარქვეს ასე, რომ საბერძნეთში ეს სილი ფინიკიიდან*) შემოჰქონდათ.

ინდის სურმის ხე ას წელიწადს სძლებს; იზრდება 15—25 არშინის უმაღლეს და ძალიან სქელიც არის.

ამ ბოლო დროს საქართველოშიაც შავი ზღვის ნახირებსე ამენებენ ინდის სურმის ხეებს ბათუმისა და სოხუმის ოლქებში. ხე კარგად ხარობს, დიდი იზრდება, მაგრამ ნაყოფი არ შწიფდება არასოდეს. რომ ნაყოფი დამწიფდეს, უფრო ცხელი ჰქარია საჭირო, ვიდრე ჩვენშია.

როდესაც ნაყოფი დამწიფდება, მოკრებენ, მერმე მზეზე ახმობენ, უთებში ალაგებენ და ჰგზავნიან სსვა-და-სსვა ქვეუნებში გასაუიდად.

6.

*) ფინიკია ქვეუნაა აზიაში.

აპროსტიხი

(წარმოდგენილი დ. კლიოზაშვილის მიერ)

მაღლა ზეცას ბინა მძევს,
ერთთავადა ვსრიალებ;
რაც კი მწერი შემსვდობა,—
ცაში გაფრთხლება.
ხან საამოდ ვჭიკჭიკებ
ათასნაირ სმაზედა;
ლამას არეს ვახარებ,
იქაცა ვარ, მთაზედა!

სიტყვა-მარცვალ ასომთხით ვარჯიშობა

(წარმოდგენილი თუო კანდელაკისაგან)

ნაფიქრია სამი სიტყვა, რომლებიც აღნიშნავენ: 1) მო-
ზდილ ჭურჭელს, 2) ეშმაკ ნადირს და 3) შინაურ ფრინველს
ამ სამი სიტყვის უკანასკნელ მარცვლებისაგან შეადგინეთ ახა-
ლი სიტყვა.—საგნის სახელი, რომელიც აუცილებლად სა-
ჭიროა სწავლის დროს.

კეცუნი

(წარმოდგენილი ომერა კახიძის მიერ)

ნაცვალ-
სახელი.

ფ

კელის
სახელი.

სიმინდის
ფურცის რა
ჰქუიან?

ქ

3

ლ

ზვანი
საყვარელი
პოეტის
სახელი.

ქალები რას იუარებენ

„

ნაცვალ-სახელი.

მე-17 და მე-18 №№-ში მოთავსებულ გამოცანების, სიფყვათა თამაშის, შარადის და რებუსის ახსნა:

მე-17-ში 1) ია, 2) მაგიდა, 3) საღა ქართველ მაჭმა-
დიანთა სოფელია, 4) ილია ჭავჭავაძე.

მე-18-ში: 1) გედი, 2) კვურცხი, 3) კალამი, 4) საყვარელი
დადგება სამთარი, თოვლი დაფარავს არესა.

1916 წ. მიიღება ხელის მოწერა

დისკრეტულ საყმაწვილო ჟურნალ

„ნაკადული“

წელიწადი მეთორმეტე

ჟურნალი „ნაკადული“ გამოვა ჩვეულებრივი პროგრამით, საგანგებოდ მოწვეულ სარედაქციო კომისიის ხელმძღვანელობით.

ჟურნალი გამოდის თვეში ორჯერ

24 წიგნი „ნაკადულისა“ **12 წიგნი** „ნაკადულისა“
მცირე წლოვანთათვის. მოზრდილთათვის.

ყოველი წიგნის პირველ გვერდზე იქნება მოთავსებული გამოჩენილ მხატვართა ნახატი.

ფასი ჟურნალისა: წლიურად ორივე გამოცემა—**5 მან.** იმათთვის, ვინც ჟურნალს რედაქციაში მოიკითხავს, გაგზავნით კი **6 მან.** ნახევარ წლით—**3 მან.** გაგზავნით **3 მან.** 50 კაპ. ცალ-ცალკე: მცირე წლოვანთათვის **24 წიგნი—3 მან.** გაგზავნით **3 მან.** 50 კაპ. მოზრდილთათვის **12 წიგნი—3 მან.** გაგზავნით **3 მან.** 50 კაპ. ფულის შემოტანა შეიძლება ნაწილ-ნაწილადაც.

ვსთხოვთ ხელის მომწერლებს თუ ჟურნალი „ნაკადული“ არ მისდით, ერთი თვის განმავლობაში გვაცნობონ და აღრესის გამოცვლა დროზე შეგვატყობინონ. აღრესის გამოსაცვლელად—**40 კ.** შეიძლება მარკებით გამოიგზავნოს.

ხელის მოწერა მიიღება

ტფილისში— „ნაკადულის“ რედაქციაში, ზუბალაშვილის სახლი გოლოვინის პროსპ. № 8. Редакция „Накадули“, Головинский пр. № 8. შემოსასვლელი დავითის ქუჩიდან, № 2. და წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების წიგნის მაღაზიაში, სასახლის ქ. **ქუთაისში**— ისიდორე კვიცარიძესთან, მ. ყაუხჩიშვილთან და თ. მთავრიშვილთან. **ფოთში**— ლუდმილე მეგრელიშვილთან. **ბათუმში**— ტროფიმ ინასარიძესთან. **ფოსტაში**, ღ. სამსონ ყაზაიშვილთან. **უპრაღაში**. **ოზურგეთში** ღ. ლანჩხუთში— ლეო იმნაძესთან. **თელავში**— ვანო პაატაშვილთან. **ახალციხეში**— კონსტანტინე გვარამაძესთან. **ბაქოში**— მარიამ ნაკაშიძესთან. **გორში**— ქეთევან ჯავახიშვილთან და ნინო ლომოურთან. **ჭიათურაში**— ივ. გომელაურთან. **ხონში**— მ. ი. ქავჭავაძესთან. **მიხაილოვოში**— გაორგი ნაკაშიძესთან. **ყვირილაში**— ნინო ფერაძესთან.

რედაქტორი **ნინო ნაკაშიძე**

გამომცემელი **ბ. პავლე იოსების-ძე თუმანიშვილი.**